

UDK:372.3/4(075.8)

Muhriddin TADJIDINOV,
Andijon davlat tibbiyot instituti mustaqil tadqiqotchisi
E-mail: muhriddin@mail.ru

Andijon davlat tibbiyot instituti professori, A.A.Ismanova taqrizi asosida

METHODOLOGY FOR DEVELOPING THE COMPETENCY OF CREATING ELECTRONIC METHODICAL SUPPLY OF FUTURE DOCTORS

Annotation

In the conditions of the digital transformation of education, comprehensive reforms, achievements, achievements and results are being recognized by the international community. How to develop the competence of future doctors to work with digital technologies today? The article discusses these issues.

Key words: Education, student, digitization, information technology, pedagogical analysis, reforms, creative potential, knowledge, efficiency.

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ КОМПЕТЕНЦИИ СОЗДАНИЯ ЭЛЕКТРОННОГО МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ

Аннотация

В условиях цифровой трансформации образования комплексные реформы, достижения, достижения и результаты получают признание международного сообщества. Как сегодня развить у будущих врачей компетентность работы с цифровыми технологиями? В статье рассматриваются эти вопросы.

Ключевые слова: Образование, студент, цифровизация, информационные технологии, педагогический анализ, реформы, творческий потенциал, знания, эффективность.

BO'LAJAK SHIFOKORLARNING ELEKTRON METODIK TA'MINOT YARATISH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Annotatsiya

Ta'limning raqamli transformatsiyasi sharoitida barcha soxalar qatorida tibbiyotda ham uni amalga oshirish borasida olib borilayotgan keng qamrovli islohatlar, amalga oshirilgan ishlar, erishilgan yutuqlar va natijalar xalqaro hamjamiyat tomonidan e'tirof etib kelinmoqda. Bugungi kunda bo'lajak shifokorlarning raqamli texnologiyalar bilan ishlash kompetensiyasini qanday rivojlantirish mumkin? Maqolada ana shu masalalar haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim, talaba, raqamlashtirish, axborot texnologiyasi, pedagogik tahlil, islohatlar, kreativ potentsial, bilish, samaradorlik.

Kirish. Jahonda axborot makonining globallashuvi, ochiqdigi va ommaviy kommunikatsiyaning kuchayishi integratsiyalashgan ta'lim muhitida ta'lim oluvchilarning kasbiy va ijodiy rivojlanishini ta'minlash imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Yuqori sifatli ta'lim berish, o'rganuvchi va talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirish va rivojlantirish, fanlarning metodik ta'minotini takomillashtirish, elektron axborot-ta'lim resurslarini yaratish, ta'lim jarayonini modellashtirishning istiqbolli yo'nalishlarini belgilashda zamonaviy pedagogik ta'lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanilinish bo'yicha ko'plab amaliy ishlar olib borilmoqda. Ta'lim sohasidagi rivojlanish tendensiyalari axborotlashgan jamiyatda o'qitishning zamonaviy didaktik vositalarini kengroq joriy etish va ularning samaradorligini yanada oshirishning dolzarbligini ko'rsatmoqda.

Mamlakatimizda oliy ta'lim tizimini isloh qilish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, pedagog kadrlar tayyorlash tizimini tubdan yangilash, ta'lim-tarbiya jarayoni sifatini yangi bosqichga olib chiqish, jumladan, "Tibbiyotda axborot texnologiyalari" fanini o'qitish jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali ta'lim samaradorligini ta'minlash imkoniyatlari kengaytirildi. Shu asosda bo'lajak shifokorlarning metodik tayyorgarligi, bu jarayonni tashkil etish texnologiyasi, metodik ta'minoti, faoliyatga oid kompetensiyalar tizimi va mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Mamlakatimiz tibbiy ta'lim transferida bo'lajak kadrlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan foydalangan holda davlat – ta'lim-tarbiya-jamiyat shaklidagi uzluksiz ta'lim tizimi samaradorligini oshirishga, o'qitishning ilg'or metodlarini joriy qilish orqali yetuk mutaxassislar tayyorlanishiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 22-yanvardagi PQ-38-sonli "Sog'liqni saqlash sohasida islohotlarni chuqurlashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarorining qabul qilinishi ham tibbiyot sohasini xususan, tibbiy oliy ta'lim tizimini ham yangi bosqichga olib chiqilishiga turtki bo'ldi.

Xususan, sog'liqni saqlash sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarni chuqurlashtirish, aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmatlar sifatini tubdan yaxshilash, tibbiyot muassasalari faoliyatini ilg'or xorijiy tajriba asosida tashkil etish, tibbiyot kadrlarining salohiyatini oshirish, nodavlat tibbiyot tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida qator istiqbolli say-harakatlarni amalga oshirish belgilandi.

Jumladan yetakchi xorijiy ekspert va konsultantlar ishtirokida kadrlar salohiyatini oshirish, tibbiyotning birlamchi bo'g'ini, hududlar va respublika darajasida tibbiy xizmatlar ko'rsatishni yangi tamoyillar asosida tashkil etish va uning sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish, sohada samaradorlik va shaffoflikni ta'minlash bo'yicha 40 ta amaliy harakatni o'z ichiga olgan mamlakatimiz sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish yuzasidan takliflar ishlab chiqilganligi tibbiyot rivojini jadallashtiradi. Ushbu takliflarni amalga oshirish, tibbiy xizmat sifatini yanada yaxshilash va sohada islohotlarni jadallashtirish maqsadida Sog'liqni saqlash vazirligi tuzilmasida davlat muassasasi shaklida "Sog'liqni saqlash loyihalari markazi" loyiha ofisi tashkil etilishi maqsad qilindi.

Bundan tashqari, 2024/2025 o'quv yilidan boshlab tibbiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarining bilimlari ikki bosqichli baholash tizimi asosida baholanadi. Bunda, talabalar o'qish davomiyligidan kelib chiqib ikkinchi yoki uchinchi kurs yakuni bo'yicha, birinchi bosqichda, fundamental fanlar bo'yicha (anatomiya, gistologiya, fiziologiya,

mikrobiologiya, immunologiya, biokimyo, farmakologiya, jamoat salomatligi va boshqalar), ikkinchi bosqichda, klinik va amaliy ko'nikmalarni baholashga qaratilgan davlat imtihonlarini topshirishi belgilab olindi. Bu esa tibbiy oliy ta'lim tizimida o'qitishning ilg'or xorijiy usullarini amaliyotga keng tadbiiq etish zarur ekanligini anglatadi. Bu esa multimediali elektron vositalar asosida klinik fanlarini o'qitishni dolzarbligini brldilab beradi.

Tadqiqot metodologiyasi. Shu vaqtgacha an'anaviy ta'limda talabalar faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatib kelingan edi. Bunday usul talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy izlanish, tashabbuskorlikni so'ndirar edi. Pedagog - olimlar yillar davomida ta'lim tizimida "Nega o'qitamiz? Nimani o'qitamiz? Qanday o'qitamiz?" savollariga javob izlash bilan bir qatorda "Qanday qilib samarali va natijali o'qitish mumkin?" - degan savolga javob qidirdilar. Bu esa, olim va amaliyotchilarni o'quv jarayonini texnologiyalashtirishga, ya'ni o'qitishni ishlab chiqarishga oid aniq kafolatlangan natija beradigan texnologik jarayonga aylantirishga urinib ko'rish mumkin, degan fikrga olib keldi.

Interfaol ta'lim metodlari yodamida dars jarayoni to'g'ri tashkil qilinishi, ta'lim beruvchi tomonidan ta'lim oluvchilarning jadval.

O'quv mashg'ulotlari texnologiyalariga mos interfaol metodlar:

	O'quv mashg'ulotlari texnologiyasi	Interfaol metodlar va ta'lim strategiyalari	Grafik organayzerlar
	Ma'ruza mashg'ulotlari ta'lim texnologiyasi.	Erkin yozish. Asoslangan esse va b.	Klaster. B-B-B chizmasi T-chizma va b.
	Seminar mashg'ulotlari ta'lim texnologiyasi.	Aqliy hujum. FSMU Blist-so'rov. Blist-o'yin va b.	Venn diagrammasi. Konseptual jadval va b.
	Amaliy mashg'ulotlar ta'lim texnologiyasi.	O'qitish bo'yicha qo'llanma. Yozma va ogzaki davra suhbatlari va b.	Insert jadvali. "Nima uchun" chizmasi. "Qanday?" diagrammasi va b.
	Mustaqil ta'lim texnologiyasi.	Tushunchalarni aniqlash va b.	Baliq skeleti va b.
	Keys-stadi ta'lim texnologiyasi.	Tushunchalar asosida matn tuzish va b.	Toifalash jadvali va b.
	Loyihali ta'lim texnologiyasi.	Chalkashtirilgan mantiqiy zanjirlar ketma-ketligi va b.	Nilufar guli.

Dunyoning turli mamlakatlarida ko'plab tadqiqotchilar ta'limda innovatsiyalarni qo'llash bo'yicha har doim izlanishlar olib borishgan. Ular "innovatsiya", "interfaol metodlar", innovatsion texnologiyalar to'g'risida yaxshi axborotlar yig'ishgan. Masalan, innovatsion texnologiyaning «Aqliy hujum», «Pinboard», «Klaster», «Loyihalash», «Assesment», «Keys-stadi» texnologiyalari asosida talabalarning mustaqil ta'limini amalga oshirilmoqda. Yuqoridagi tahlillardan ko'rinadiki, xorij tajribasini o'rganib,uning asosida samarali strategik metodlarni ishlab chiqish lozim.

Tadqiqotda qo'llanilgan usullar. Tajriba-sinov ishini tashkil etishda birinchi navbatda talabalarning darsga psixologik jihatidan tayyorligi, qiziqishlari, ilmiy-ijodiy dunyoqarashlariga, ya'ni kreativ qobiliyatiga baho berilgandan so'ng darsda ko'rgazmali organayzerlar, ko'rgazmali demonstratsion maketlar va tarqatma materiallardan foydalanib, klaster va savol-javob metod va usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar. Modulli – kredit tizimi. XX asrning ikkinchi yarmida ilmiy-texnik taraqqiyot o'zining yuksak cho'qqilariga erishdi. Fan-texnika taraqqiyotining (FTT) hozirgi darajasi shundayki, fan texnika va texnologiya rivojining erishilgan sur'atlarini mamlakat qay darajada rivojlangan bo'lmasin alohida olingan mamlakatda uni ta'minlab bo'lmaydi. FTT keyingi rivoji faqat turli mamlakatlardagi olim va mutaxassislarining hamkorligi ilmiy-tadqiqot ishlar integratsiyasi natijasida amalga oshirilishi mumkin. Fan texnika va texnologiya taraqqiyoti ta'lim taraqqiyoti darajasi bilan chambarchas bog'liqligini e'tiborga oladigan bo'lsak, ta'lim sohasidagi xalqaro integratsiya ustuvorligi yaqqol muammoga aylanib qoladi.

Bu kredit texnologiyaning yaratilishi va qo'llanishi dolzarbligini belgilaydi, chunki ta'lim sohasidagi xalqaro integrallashuv, eng avvalo o'quv jarayonining kredit texnologiyasi asosida tashkil etishiga tayanadi.

Barcha o'quv fanlari ikki guruhga bo'linadi - majburiy va talaba tanlovi asosidagi fanlar. Bu nisbatan taxminan 1:2 ga teng qabul qilinadi;

har bir talaba shaxsiy o'quv rejasiga ega bo'ladi.

Asosiy hujjat transkript (transsrint of rourds) u xususiyatning unifikasialashgan hujjat bo'lib, yagona shaklda

qiziqishini orttirib, ularning ta'lim jarayonida faolligi doimo rag'batlantirib turilishi, o'quv materialini kichik-kichik bo'laklarga bo'lib, ularning mazmunini ochishda kichik guruhlarda ishlash, aqliy hujum, bahs-munozara, muammoli vaziyat, yo'naltiruvchi matn, loyiha, rolli o'yinlar kabi metodlarni qo'llash va ta'lim oluvchilarni amaliy topshiriqlarni mustaqil bajarishga undash talab qilinadi.

Interfaol metod biror faoliyat yoki muammoni o'zaro birgalikda, o'zaro bahs-munozarada fikrlash ko'inishida, hamjixatlik bilan hal etishdir. Bu usulning afzalligi shundaki, butun faoliyat o'quvchi-talabani mustaqil fikrlashga o'rgatib, mustaqil hayotga tayyorlaydi.

O'qitishning interfaol usullarini tanlashda ta'lim maqsadi, ta'lim oluvchilarning soni va imkoniyatlari, o'quv muassasasining o'quv-moddiy sharoiti, ta'limning davomiyligi, o'qituvchining pedagogik mahorati va boshqalar e'tiborga olinadi.

Bazi interfaol ta'lim metodlarini turli shakllardagi o'quv mashg'ulotlari bilan qo'llash yaxshi samaradorlikni keltirib chiqaradi. Quyidagi jadvalda (1.1-jadval) o'quv mashg'ulotlari texnologiyalariga mos interfaol metodlar ko'rsatib o'tilgan.

tuziladi, o'qitish natijalarini tan olish uchun majburiy hujjat hisoblanadi. Transkriptda, talabani mazkur davlatda qabul qilingan baholash tizimida ham, xususiyatli tizimi bo'yicha ham olgan baholari, olingan xususiyatli kreditlari bo'yicha ma'lumotlar keltiriladi:

har bir semestrda o'rganiladigan fanlarning soni Z-5 ta bo'lishi;

mustaqil ishga ajratilgan soatlar, auditoriya soatlaridan ko'p bo'lishi.

Kredit o'zida talabani o'quv fanini o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan barcha mehnat sarflarini mujassamlashtirdi. O'quv fani uchun ajratiladigan kreditlar soni, aksariyat hollarda 3 ga teng bo'ladi.

O'quv fani dasturining mazmuni (sillabus) kuyidagilarni o'z ichiga oladi:

o'quv fanining to'liq nomlanishi va uning o'quv rejasidagi tartib raqami;

o'quv fanini o'rganish maqsadi;

o'quv fanining qisqacha mazmuni;

taqvimiy reja, mashg'ulotlar jadvali bilan;

o'qitish texnologiyasi;

talabani mas'uliyati va unga qo'yilgan talablar;

baholash tartibi va mezonlari;

asosiy va qo'shimcha adabiyotlar ro'yxati.

O'qituvchining o'quv yuklamasini hisoblashda, umumiy mehnat sarfi miqdori (auditoriya va mustaqil ish soatlari) bir o'quv yilida 920-950 soatni tashkil etishi - e'tiborga olinadi.

O'qitish jarayonining asosini:

shaxsga yo'naltirilgan o'qitish texnologiyalari;

talabani mustaqil ta'lim jarayonida, o'qituvchi maslahatchini sifatida qatnashadi;

talaba tamoniidan o'quv fanini va o'qituvchini tanlash imkoniyati.

Masofali ta'lim - o'qitish nazariyasi va amaliyoti boy xorijiy mamlakatning tajribalari, tadqiqotlar yo'nalishlarining dolzarbligini tasdiqlaydi.

Masofali ta'lim - masofadan turib o'quv axborotlarini almashish vositalariga asoslanuvchi maxsus axborot ta'lim muhiti yordamida ta'lim xizmatlari to'plamidan iborat. Masofali ta'lim

axborot - ta'lim muhiti foydalanuvchilar ta'lim olish ehtiyojlarini qondirishga mo'ljallangan ma'lumotlar uzatish vositalari axborot resurslari o'zaro aloqalar bayonnomalari apparat - dasturli va tashkiliy - uslubiy ta'minotlar tizimli - tashkiliy to'plamidan iborat. Masofali ta'lim - o'qituvchilarga o'rganilayotgan material asosiy hajmini etkazib berishni o'qitish jarayonida o'qituvchilar va talabalarning interfaol o'zaro aloqalarini, talabalarga o'rganilayotgan materialni mustaqil o'zlashtirish bo'yicha mustaqil ishlash imkonini berishni hamda o'qish davrida ularning olgan bilim, ko'nikma va malakalarini baholovchi axborot texnologiyalari to'plami [32].

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak:

Tibbiy oliy ta'limda tibbiyotda axborot texnologiyalari fanini o'qitish metodikasi ta'lim yo'nalishi talabalariga modullarni o'qitishda elektron ta'lim muhitini yaratish kerakligi;

“Tibbiyotda axborot texnologiyalari” fanini elektron metodik ta'minotini takomillashtirish zaruriyati;

“Tibbiyotda axborot texnologiyalari” fani elektron metodik ta'minotini kasbiy sohaga yo'naltirilgan holda yaratish zarurligi;

yaratilgan elektron ta'lim resurslaridan foydalanib, mashg'ulotlarni tashkil etib, o'qitish samaradorligiga erishish lozimligi aniqlandi.

ADABIYOTLAR

1. Mukhammadjonovich, R. M., Abdulxamidovna, I. A., Abdumukhtorovich, G. S., Abdusaitovich, T. O., & Sobirovich, K. S. (2023). Use of new innovative methods in teaching the science of information technologies and modeling of technological processes. *Journal of Survey in Fisheries Sciences*, 10(2S), 1458-1463.
2. Qobulova, m. (2024). Moslashuvchn onlayn o 'quv tizimlari va ulardan tibbiy ta'limda foydalanish. *news of the nuuz*, 1(1.9. 1), 107-109.
3. Mengliyev, I., Meylikulov, S., Fayzullayeva, Z., & Kobulova, M. (2024, November). Education artificial intelligence systems and their use in teaching. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3244, No. 1). AIP Publishing.
4. Ismanova, a. (2024). Yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishning pedagogik tahlili. *news of uzmu journal*, 1(1.4), 104-108.
5. Ismanova, A. (2022). Upbringing of highly educated young people is the main basis for preventing religious extremism and terrorism. *экономика и социум*, (10-2 (101)), 59-62.